

## BIJLAGE 2



**Aan:**

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied  
Regiebureau, Ebbehout 31, 1507 EA, Zaandam  
[wabo@odnzk.nl](mailto:wabo@odnzk.nl)

**Van:**

Vereniging tot Behoud van Anna's Hoeve e.o.  
p/a J. Harder, Oude Amersfoortseweg 56, 1213 AE Hilversum, 06-33318985  
[jelleharder@hetnet.nl](mailto:jelleharder@hetnet.nl)

**Betreft:**

Zienswijze Ontwerpbesluit ontheffing PMV, aardkundige monumenten,  
2020-16 AM, Groene Schakel PNH

**Datum gepubliceerd:**

12-11-2020

**Zaaknummer:**

9668723 bij de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

**Datum:** 24-12-2020

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland hebben een besluit genomen om een ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen in de PMV, artikel 6.3, eerste lid. De ontwerpbeschikking betreft het voornemen tot het uitvoeren van graafwerkzaamheden ten behoeve van het realiseren van een duurzame ecologische en recreatieve inrichting van de natuurverbinding.

Deze Zienswijze van de Vereniging tot Behoud van Anna's Hoeve e.o. (VBAH) volgt zo goed mogelijk het ontwerpbesluit zoals dat door GS is opgesteld. Onderwerpen met dezelfde strekking worden daarbij zo goed mogelijk bij elkaar besproken.

In deze zienswijze beperkt de VBAH zich voornamelijk tot het landgoed Monnikenberg. Slechts zijdelings wordt naar natuurgebied Anna's Hoeve verwezen.

**NB:** Door de VBAH zijn tekstdelen uit rapporten en Ontwerpbesluit vet gemaakt.

### **A. Doel aardkundig monumentenbeleid provincie Noord-Holland**

Van belang is om eerst vast te stellen welke waarde de provincie Noord-Holland hecht aan de aardkundige monumenten (aardkundige monumenten worden sinds november 2020 'aardkundig waarden' of ook 'aardkundig erfgoed' genoemd).

Om verdere aantasting te voorkomen zijn er 16 van de fraaiste en indrukwekkendste gebieden, waaronder de stuwwallen van het Gooi, aangewezen als aardkundige waarde. Hier mag men de bodem niet beschadigen door te graven of door er met zware voertuigen te rijden.

Aardkundige waarden worden beschermd via de regels voor het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL). Deze regels staan in afdeling 6.4 op bladzijde 35 en 36 van de provinciale Omgevingsverordening (OV NH2020). Ook is er een provinciale brochure die uitleg geeft.

De volgende bronnen zijn geraadpleegd om de positie van de provincie duidelijk te maken:

### **A.1. GS, onderhavige Ontwerpbesluit**

“Het doel van ons aardkundig monumentenbeleid is de **duurzame instandhouding** van gebieden die extra bescherming behoeven vanwege hun waardevolle bodem en/of waardevolle elementen (bodemprofiel) die primair bepaald zijn door de bodem. Enerzijds gaat het om het handhaven en verbeteren van de kwaliteit van de bodem en anderzijds gaat het om het behoud van de **informatiewaarde (bodemprofiel)** van de bodem als weerslag van de natuurlijke ontstaansgeschiedenis van Noord-Holland. **Aardkundige waarden (objecten) zijn onvervangbaar. Aantasting ervan is altijd onomkeerbaar”.**

### **A.2. Omgevingsverordening NH2020**

**Bijlage 5: Wezenlijke kenmerken en waarden Natuurnetwerk Nederland en natuurverbindingen provincie Noord-Holland, A18 Gooise zuidflank**

#### **Pag. 3**

De Gooise Zuidflank maakt deel uit van het landschapstype Stuwwallenlandschap (fysisch geografische regio: hogere zandgronden).

Het Gooi is één van de meest reliëfrijke gebieden in Noord-Holland.

De vorming van de ondergrond van Het Gooi is het resultaat van geologische processen tijdens de voorlaatste ijstijd. Dit gebied herbergt een complex aan verschijnselen die hieraan gerelateerd zijn en aan de klimaatsopwarming erna. Het geeft daarmee informatie over de klimaats- en ontstaansgeschiedenis van het gebied. **De grote verscheidenheid en relatieve gaafheid van de verschijnselen maakt het gebied bijzonder. De aardkundige waarde is zeer hoog, van nationaal belang en onvervangbaar.**

#### **Pag. 11**

**De fysieke kenmerken van de stuwwal, stuifzanden en vennen mogen niet significant worden aangetast, zodat de aardkundige waarden en de ontstaansgeschiedenis via het aardkundig monument behouden blijven. De aanwezige natuurwaarden zijn de resultante van een samenspel van de uitgestrekte restanten van deze stuwwallen, stuwwalflanken, bodemvorming en stuifzanden waarop zich gedurende eeuwen menselijke beïnvloeding heeft gemanifesteerd.**

De natuurwaarden van de droge heidevelden, de leemkuilen en zandgroeves met kwelsituaties, de landgoederen en oude bosgroeiplaatsen zijn nagenoeg onvervangbaar.

### **A.3. Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL)**

Onderdeel van de Omgevingsverordening NH2020 zijn de BPL gebieden.

32 meest **waardevolle en kwetsbare landschappen** in de provincie zijn aangewezen als ‘Bijzonder Provinciaal Landschap’. Op deze gebieden is de provincie extra zuinig vanwege hun bijzondere waarde voor mens en dier. Per gebied is aangegeven welke bijzondere kernkwaliteiten aanwezig zijn. Dat kunnen ecologische, landschappelijke, cultuurhistorische of **aardkundige waarden** zijn.

Hieronder valt onder andere de **bijzondere bodemopbouw van het stuwwallen landschap van het Gooi.**

### **A.4. Brochure Aardkundige Monumenten in Noord-Holland**

In deze door de provincie uitgegeven brochure wordt het grote belang van de bodem en de samenhang met het cultuurhistorisch erfgoed uitgelegd. Enkele citaten daaruit:

*In de huidige tijd is voor velen de bodem mogelijk een abstract onderwerp, of eenvoudig iets wat ‘gewoon aanwezig is’. Bijvoorbeeld als de grond onder onze voeten, of om naar te kijken, of doorheen te wandelen. De bodem is ook nu de basis voor de levende natuur (de ecologische waarden) en het menselijk bestaan (de cultuurhistorische en de belevingswaarden).*

*Door landschappelijke veranderingen die door menselijk handelen zijn opgetreden is er veel van het natuurlijke reliëf en landschap verdwenen. Hierdoor is inzicht over ontstaan van de bodem, en het*

*ervaren van het natuurlijke vormen in het landschap, aan het verdwijnen. En het lijkt erop dat de verandering en aantasting steeds sneller gaat en op steeds grotere schaal. En daarmee verdwijnt onze basis, ons fundament en een deel van onze identiteit.*

***Maar pas sinds het laatste deel van de 20e eeuw, vooral door de inspanningen van Gerard Gonggrijp, is men zich langzamerhand bewust geworden van het feit dat men ook met de aarde waarop flora en fauna staan, zuinig om moet gaan. Met name met bijzondere aardkundige verschijnselen of kwaliteiten in het natuurlijke landschap, omdat er al zoveel definitief verdwenen is.***

Samenvattend wordt over het Aardkundig Erfgoed gezegd:

*De bijzondere kwaliteiten van het oorspronkelijke natuurlijk landschap worden aangeduid als Aardkundige Waarden of Aardkundig Erfgoed. Deze verschijnselen zijn aan de oppervlakte goed zichtbaar en vertellen ons het verhaal van het ontstaan van de bodem van Noord-Holland. **Vaak is er een relatie met het Cultuurhistorisch Erfgoed van de provincie.** De provincie Noord-Holland beijverd zich al sedert het begin van de 21e eeuw met het aanwijzen en **beschermen van deze bijzondere aardkundige verschijnselen.** Om ze te bewaren voor ons zelf en voor diegenen die na ons komen. Om te zien en te ervaren hoe Noord-Holland is ontstaan. **Wat het fundament van de provincie is.***

Ondanks alle mooie en lovende woorden over de zeer waardevolle en unieke waarden van het aardkundig erfgoed in het Gooi verleent GS toch een ontheffing om de schop in dat niet vervangbare, nooit meer te herstellen erfgoed te zetten.

De provincie beroept zich daarbij op artikel 6.3 van de PMV

#### **A.5. Ontwerpbesluit GS**

##### **GS prov. NH**

GS is van mening dat alle ontgrondingen moeten worden uitgevoerd omdat dit van groot maatschappelijk belang is voor de bescherming van flora en fauna conform de Wet natuurbescherming (Ontwerpbesluit pag.4).

##### **Reactie VBAH**

De VBAH is van mening dat **alle ingrepen in de natuur** in Nederland zorgvuldig moeten worden uitgevoerd omdat dit van groot maatschappelijk belang is voor de instandhouding van soorten en hun leefgebieden en bovendien behoort dat bij de plicht om zorgvuldig te handelen (zorgplicht). **Het kan dus niet zo zijn dat alleen al om het simpele feit dat de bescherming van flora en fauna van groot maatschappelijk belang is, de ontgrondingen mogen worden uitgevoerd.**

##### **GS prov. NH**

Het uitvoeringsprogramma De Groene Schakel (zie bijlage overzicht maatregelen) maakt deel uit van een integraal project waarbij de realisatie van nieuwe hoogwaardige nationale infrastructuur inclusief een duurzame inbedding wordt gerealiseerd. Als onderdeel van de duurzame inbedding wordt de ontsnippering van internationaal belangrijke natuur meegenomen. Dit ontsnipperingsproject is onderdeel van het Meerjarenprogramma Ontsnippering (MJPO).

##### **Reactie VBAH**

Niet duidelijk is gemaakt welke bijlage GS bedoelt waarnaar verwezen wordt.

De natuurverbinding van De Groene Schakel moet de ruimtelijke samenhang van het landelijke natuurnetwerk versterken en daarmee de overlevingskansen voor plant- en diersoorten vergroten. In eerste instantie is dat van belang voor de Heuvelrug van Utrecht met de stuwwallen van het Gooi. Op grotere schaal maakt deze schakel weer onderdeel uit van het landelijke NNN. Natuur beperkt zich niet tot landsgrenzen, uitwisseling van flora en fauna ligt daarmee voor de hand en is van belang.

### **Stichting Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht**

Om de aardkundige, landschappelijke en cultuurhistorische waarden in het Gooi te behouden is zelfs een aparte stichting opgericht. Deze Stichting Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht is in 2020 opgericht. Die kwam tot stand door het samengaan van de Stichting ter realisatie van Geopark Gooi en Vecht (vanaf 2013) en de Stichting Geopark Heuvelrug i.o. (vanaf 2017).

Het Geopark vormt een aardkundige, landschappelijke en cultuurhistorische eenheid. De waarden van het gebied en de belangen worden zelf zo groot geacht dat een hoger doel wordt nagestreefd. De Stichting wil dat het Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht in 2024 voldoet aan de criteria voor het lidmaatschap van het European en Global Geoparks Network. Dat kan rekenen op de steun van UNESCO. Een **UNESCO Geopark-kwalificatie is een internationale erkenning van de waarden van een gebied ten aanzien van zijn geologie (aardkunde), natuur (ecologie), cultuurhistorie (erfgoed) en hedendaags cultuur. Het is een uniek landschap vol erfgoed.** De geologische waarden, verbonden met die van cultuurhistorie en ecologie zijn de dragers van 'het unieke, eigen verhaal' (de identiteit).

Veel plekken zijn in een Geopark aardkundig, archeologisch en cultuurhistorisch monument of ecologisch beschermd – een vereiste voor een UNESCO-Geopark-status.

Het kwalificeren van aardkundig waardevolle gebieden als Geoparken is waardevol omdat daarmee de bescherming van kenmerkende kwaliteiten wordt nagestreefd. De toekenning van de status Geopark voegt vooral toe dat hiermee, naast de zorg voor de natuur, ook de ontstaansgeschiedenis en de bijzondere en landschapshistorische waarden expliciet worden erkend en zoveel mogelijk behouden blijven. Als een gebied voor beide statussen in aanmerking komt versterken de statussen elkaar en daarmee hun betekenis.

## **Samenvatting hoofdstuk A**

### **Provinciale waardeoordeel over het aardkundig erfgoed:**

- **Aardkundige waarden zijn onvervangbaar. Aantasting ervan is altijd onomkeerbaar.**
- **De aardkundige waarde is zeer hoog, van nationaal belang en onvervangbaar.**
- **De aantasting gaat steeds sneller en op steeds grotere schaal. En daarmee verdwijnt onze basis, ons fundament en een deel van onze identiteit.**
- **De bodem is ook nu de basis voor de levende natuur (de ecologische waarden) en het menselijk bestaan (de cultuurhistorische en de beleavingswaarden).**

Kortom de provincie is zeer enthousiast over de aardkundige monumenten van het Gooise stuwwallen landschap. De provincie promoot die kwaliteiten met nota's en in een brochure.

## **Reactie VBAH**

Ondanks alle positieve waardeoordelen, vaak gebaseerd op uitgebreid onderzoek in opdracht van de provincie, schrikt GS er niet voor terug de eigen doelstellingen en afspraken die over het beschermen en behouden van het aardkundig erfgoed in het Gooi zijn vastgelegd te negeren. Dat is geen goed voorbeeld. Het zal door de precedentwerking die er van uit gaat gemakkelijk leiden tot andere, nieuwe aantastingen. Hier is sprake van het begin van een 'salomitactiek' die uiteindelijk leidt tot zware aantastingen van de aanwezige aardkundige monumenten, ons erfgoed. Generaties na ons zullen dat de provincie, GS, kwalijk nemen die zich niet aan de eigen regels houdt.

## **B. Plannen afgraven weiland en akker, herstel Monnikenwater**

Vooraf merkt de VBAH op dat onze reactie als eerste betrekking heeft op het landgoed Monnikenberg waar het voornemen is om het weiland (circa 5 ha) en de akker (2/3 deel van circa 2,5 ha) af te graven tot een diepte van 1.00 tot 1.40 meter.

### **B.1. Plan afgraven weiland, herstel Monnikenwater**

Historisch onderzoek vertelt dat rond de Middeleeuwen veen is weggegraven op de plek waar nu het Monnikenwater ligt. Resultaat was dus dat er zich een ven ontwikkelde wat rond 1850 te midden van de heide lag.

Op een kaart van 1875 is te zien dat Monnikenberg al vrijwel helemaal bebost is door aanplant in opdracht van de eigenaar van het gebied die langs de Soestdijkerstraatweg woonde vlak naast de huidige toegangsweg. Een boerderij die eerst nabij het landhuis stond werd verplaatst naar de huidige locatie aan de rand van het weiland (figuur 1, pag. 6).

In het rapport **Natuur en Landschapsplan Monnikenberg (GNR, 2015)** is in relatie tot het weiland en het Monnikenwater het volgende te lezen:

- Bodemonderzoek heeft uitgewezen dat op de plaats van het weiland en het Monnikenwater een heideveen heeft gelegen. **Dit ven wordt hersteld door verwijdering van de voedselrijke toplaag. Het ven wordt hierdoor sterk vergroot ten opzichte van de huidige omvang.**
- Ten behoeve van herstel van het ven moet **de verstoorde bodem boven op ondoorlatende bodemlaag worden verwijderd.**
- natuurontwikkeling op ..... het weiland rond het Monnikenwater.
- versterking van natuurwaarden zijn het grootst op de delen van het landgoed waar geen bos aanwezig is: ..... het grasland rond het Monnikenwater.
- Hierbij **wordt het ven voorzichtig uitgegraven** tot de onverstoorde onderlaag, waarbij ca. **35.000 m3 grond vrijkomt.**
- De wijzigingen hebben met name betrekking op de delen van het gebied **die voor natuurontwikkeling zullen worden afgegraven: het Monnikenwater en omliggend weiland**, de voormalige akker en de voormalige kwekerij.

Het is opvallend dat in dit en ook andere rapporten over de plannen tot afgraven van het weiland, zo min mogelijk aandacht wordt gegeven aan het feit dat de plannen er op gericht zijn om vooral het **weiland helemaal af te graven**. De indruk wordt vooral gewekt dat het alleen maar gaat om het herstellen van het Monnikenwater om reden waarom gezegd wordt dat er nu een poel zou zijn en dat dit een ven gaat worden. Alle citaten komen er in werkelijkheid op neer dat met name het weiland helemaal wordt afgegraven. Daarbij wordt tevens het huidige Monnikenwater vergroot. De werkelijkheid wordt hier geweld aan gedaan door een verhullende tekst te gebruiken. Er wordt in de praktijk op 5 ha weiland **51.000 m3** grond afgegraven en afgevoerd. Dat is dus nog meer dan in 2015 werd aangegeven. Die grond komt van het weiland, niet uit het Monnikenwater.

Opvallend is verder de manier waarop het herstel van het ven, het Monnikenwater, in de verschillende rapporten steeds wordt gepromoot. Het Monnikenwater ligt precies op de plek waar ooit de vervening is geweest wat resulteerde in het ontstaan van dit ven. In de loop der tijd veranderde de omvang van het ven enigszins, de locatie niet (pag. 6. figuur 1). Door groot

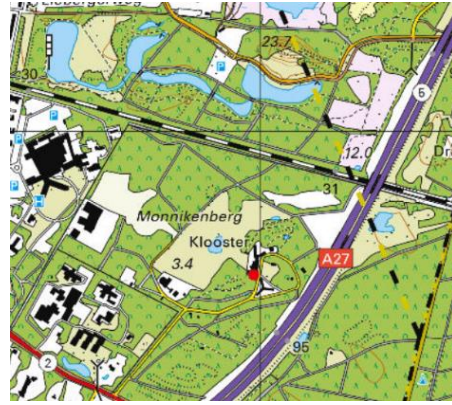


achterstallig onderhoud van de terreineigenaar raakten alle oevers van het ven sterk begroeid met struiken en zelfs bomen. Ook aan de waterkant was en is een te weelderige begroeiing. Al met al kwam er veel te weinig licht op het water wat niet goed is voor het





**2000**



**2020**



Opvallend is ook dat vooral de recente rapporten over het Monnikenwater proberen het publiek en politici wijs te maken dat er nu een poel is in plaats van een ven. Om vervolgens te beweren dat er een ven gemaakt gaat worden. Echter het gaat om hetzelfde water, wat door de beheerder is verwaarloosd en al een aantal jaren eerder gewoon onderhouden had moeten worden, zoals bij een ven hoort.

De constatering dat informatie over het afgraven van het hele weiland wordt vermeden is ook duidelijk zichtbaar op pagina 4 van het GS besluit. Daar staan slechts twee regels:

*Reconstructie van een heideven rondom een te behouden poel, inclusief een omliggende lage grondwal met struweel.*

**Met deze ene zin wordt het lot beslecht van een weiland van bijna 5 ha. Het plan is om alles af te graven. Met verhullende teksten wil men kennelijk geen argwaan wekken bij politici en bevolking en zo het gewenste doel bereiken.**

## **B.2. Flora en fauna van weiland en Monnikenwater**

In het rapport Natuur en Landschapsplan Monnikenberg (GNR, 2015) vinden wij nauwelijks informatie over de dieren en planten die al jarenlang gebruik maken van weiland en Monnikenwater. Beperkt worden wat soorten genoemd die er te verwachten zijn als de omvorming tot heidegebied is uitgevoerd. Hiermee wordt niet duidelijk gemaakt wat de noodzaak is voor de grote, onomkeerbare functiewijziging.

Bij het Besluit van GS voor de ontheffing PMV behoren drie rapporten:

- Ecologische verbinding De Groene Schakel en HOV Huizen-Hilversum, augustus 2013, Alterra-rapport 2459.
- De Groene Schakel, Actualisatie doelsoortenlijst, verkenning benodigde afgravingen en advies rustgebied, Van der Grift, E.A., februari 2019, Wageningen Environmental Research, rapport 2934.
- Toelichting op de aanvraag, Voltooing Groene Schakel, 11 juni 2020, Arcadis.

**In geen van die rapporten is oude of recente informatie aanwezig over de huidige natuurwaarden van het weiland en het Monnikenwater.** Dat is een merkwaardige en tegelijkertijd onacceptabele situatie. Het voornemen is immers om binnenkort het weiland met 1 meter of meer af te graven met de bedoeling er een heidegebied van te maken. Maar door het ontbreken van informatie over flora en fauna weet de aanvrager kennelijk niet wat er weggegraven wordt? Welke planten en dieren zullen hiermee hun leefgebied of voedselgebied verliezen? En wat is de betekenis daarvan voor die planten en dieren? Aan te nemen is dat er dus ook geen bodemonderzoek gedaan is naar de organismen waarvoor het weiland als leefgebied of voedselgebied onontbeerlijk is. Denk hierbij speciaal aan de regenwormen en insecten die van levensbelang zijn voor de dassen. En vergeet de mollen niet die met hun vele tientallen molshopen laten zien dat ze verspreid over het hele weiland voorkomen en zich ook tegoed doen aan de regenwormen en andere bodemdieren.

**Wat voor het weiland geldt is evengoed van toepassing op het Monnikenwater.** Ook hiervan ontbreekt alle oude en recente informatie over flora en fauna. Zo is de Kamsalamander als soort wel genoemd in het GNR rapport van 2015, maar daarmee houdt de informatie op. Dat is een kwalijke zaak en ontoelaatbaar terwijl informatie over die soort en andere soorten beslist nodig is om een juiste beslissing te kunnen nemen.

## **Conclusie flora en fauna van weiland en Monnikenwater**

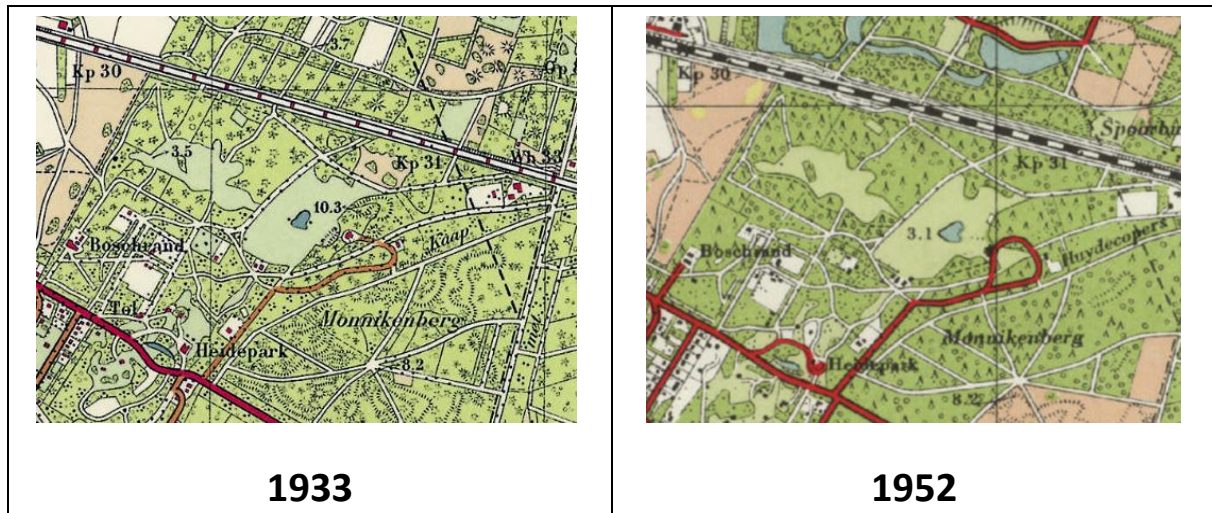
**Het mag niet zo zijn dat wel gedacht wordt aan de soorten die in de toekomst mogelijk zullen voorkomen en dat tegelijkertijd de provincie (en het GNR) niet weet wat de actuele natuurwaarden van het weiland en het Monnikenwater zijn. Alleen al om in de toekomst objectief te kunnen vaststellen wat de resultaten zijn geworden van de uit te voeren functiewijziging van dit**



**NNN gebied, moet bekend zijn wat de actuele situatie van flora en fauna is. Op basis van het ontbreken van die kennis kan nu geen ontheffing verleend worden.**

### **B.3. Plan afgraven akker, de aanleiding?**

De huidige akker aan de westkant van Monnikenberg is voor het eerst goed zichtbaar op een kaart van 1933 (figuur 3). In vergelijking met figuur 1 op de kaart van 1900 is duidelijk dat er een groot stuk bos is verwijderd waardoor de open ruimte is ontstaan, westelijk van het weiland. Bij de VBAH is het niet bekend of hier direct sprake is geweest van een akker of dat er grasland, een weiland aanwezig was. Vanaf 1952 laten de topografische kaarten zien dat de bomen en struiken tussen het landhuis en het Monnikenwater zijn verwijderd. Voor zover bekend is dit gedaan om een mooie lange zichtlijn te krijgen vanuit het landhuis richting Hilversum met zicht op de Vituskerktoren.



**Figuur 3:** De akker sinds 1933 en in 1952. Bron: [www.topotijdreis.nl](http://www.topotijdreis.nl)

In het rapport Natuur en Landschapsplan Monnikenberg (GNR, 2015) wordt op een bijzondere manier gesproken over de huidige akker aan de westkant van Monnikenberg. De akker wordt zoveel mogelijk in een 'kwaad daglicht' gesteld. De volgende omschrijvingen worden gebruikt: **“de verruigde, verwaarloosde, niet meer in gebruik zijnde, voormalige akker”**. Over de kwaliteit van de bovenlaag noteren we: **“de verrijkte, verstoorde, voedselrijke bovenlaag”**. Toegevoegd wordt nog dat hier **“alleen algemene soorten van profiteren”**.

**De auteur heeft niets nagelaten om de akker zo negatief mogelijk te kwalificeren. Kennelijk met de bedoeling om te legitimeren dat deze akker zonder problemen kan worden afgegraven. Politici en bevolking zullen geen kritische vragen stellen over zo'n slechte akker. Is dat mogelijk de bedoeling?**

### **B.4. Akker afgraven, de noodzaak?**

Het ontwerpbesluit geeft aan dat op de akker minimaal **12.000 m<sup>3</sup>** grond afgegraven gaat worden. Is het echt zo slecht gesteld met de akker? Is er werkelijk sprake van een grote verwaarlozing, enz.? Iedereen die landgoed Monnikenberg bezoekt kan met eigen ogen zien dat de akker er niet verwaarloosd bij ligt. **De realiteit is dat jaarlijks de akker wordt geploegd en ingezaaid.** Meestal met boekweit. Het gewas wordt niet geoogst. Het gewas op de akker is bedoeld voor de dieren op het landgoed die hier in de zomer de nectar van de bloemen halen, in de herfst en winter de zaden als voedsel gebruiken. Het bodemleven van de akker betekent voor veel dieren bovendien een bron van voedsel. De akker is in het verleden ook wel eens gebruikt om er koolzaad of mais op te verbouwen, maar ook zonnebloemen die dan op het land bleven staan om weer als voedsel voor dieren te dienen.

**Kortom, hier gaat het om een akker die onderhouden wordt en jaarlijks in gebruik is. Was dat niet het geval dan was de akker begroeid met struiken en bomen en andere planten.**

Op luchtfoto's die vanaf 2006 tot heden beschikbaar zijn is overduidelijk te zien dat de akker er onderhouden bijligt, bepaald niet verwaarloosd (Bron: [www.topotijdreis.nl](http://www.topotijdreis.nl)).

### **B.5. Flora en fauna van de akker**

Helaas moet vastgesteld worden **dat ook over de flora en fauna van de akker geen enkele onderzoekinformatie beschikbaar is bij de aanvraag ontheffing PMV.**

**Bij vrijwilligers is wel bekend** dat de akker een welkome voedselbron voor allerlei soorten dieren is. Dat varieert van diverse soorten vlinders en andere insecten tot grote groepen vinkachtigen, dassen en reeën. In het gewas op de akker vinden kleinere dieren als insecten en zoogdieren een schuilplaats, zelfs de reeën voelen zich er dan veilig.

Dat er in het GNR rapport van 2015 wordt gezegd dat "*alleen algemene soorten van de akker profiteren*" zegt helemaal niets omdat er geen enkele informatie is die dat aangeeft. Bovendien kan de vraag gesteld worden waarom algemene soorten hier niet van belang kunnen zijn? Misschien zijn algemene soorten voor de recreant die hier wandelt gemakkelijker en vaker te ontdekken dan een paar zeldzamere soorten. Een bezoeker die tientallen vlinders ziet op het bloeiende koolzaad zal dit eerder opmerken dan welke zeldzame, of bijzondere plant dan ook.

De GNR uitspraak over 'algemene soorten' komt niet positief over, eerder negatief. Opmerkelijk is dan dat bij de actuele doelsoortenlijst voor De Groene Schakel er 30 soorten genoemd worden waarvan een deel juist de meer '*algemeen voorkomende*' soorten zijn (Van der Grift, E.A., 2019, rapport 2934, pagina 33).

### **Conclusie flora en fauna van de akker**

**Het mag niet zo zijn dat wel gedacht wordt aan de soorten die in de toekomst mogelijk zullen voorkomen en dat tegelijkertijd de provincie (en het GNR) niet weet wat de actuele natuurwaarden van de akker zijn. Alleen al om in de toekomst objectief te kunnen vaststellen wat de resultaten zijn geworden van de uit te voeren functiewijziging van dit NNN gebied moet bekend zijn wat de actuele situatie van flora en fauna is. Wat is er nu, wat wordt verwacht, wat zal er verdwijnen? Op basis van het ontbreken van die kennis kan geen ontheffing verleend worden.**

## **C. Inzoomen op ontgraven weiland, akker en herstel Monnikenwater**

### **C.1 Weiland ontgraven**

Het Monnikenwater is in eerste instantie ontstaan als een door grondwater gevoed ven, maar heeft zich in de loop der tijd ontwikkeld tot een hangwaterven, vanwege de vorming van een dik veenpakket en een ondoorlatende natte podzol (Sevink, J. & M. den Haan, 2012. Het natuurgebied Monnikenberg: bodem, hydrologie en potentiële effecten van het 'Plan Monnikenberg').

In het **Natuur en Landschapsplan Monnikenberg (GNR, 2015)** spreekt men over het Monnikenwater als een poel. Die poel wordt voorgesteld als 'iets' waaronder een ven ligt die rond 1850 te midden van de heide lag. Dat oorspronkelijke ven was wat groter dan de huidige poel. Voor de goede verstaander, het gaat over dezelfde plek met hetzelfde water, kortom het Monnikenwater. Het rapport gebruikt graag de naam 'heideven'.

Om het heideven te herstellen zoals de plannen zijn moet het weiland worden afgegraven. In het GNR plan van 2015 staat het op pagina 7 als volgt verwoord:

*Hierbij wordt het ven (VBAH: praktisch gezien wordt bedoeld het weiland) voorzichtig uitgegraven tot de onverstoorde onderlaag, waarbij ca. **35.000 m<sup>3</sup>** grond vrijkomt. Het ven zal na reconstructie bestaan uit circa **1 ha open water** en ongeveer 2 ha nat tot vochtig voedselarm biotoop.*

**Opmerking:** op het **PMV- Aardkundig monument overzicht** is aangegeven dat de hoeveelheid af te graven grond naar boven is bijgesteld tot **51.000 m<sup>3</sup>** grond (was 35.000 m<sup>3</sup>).

**Van der Grift, E.A., februari 2019, rapport 2934** geeft op pagina 20 inrichtingsmaatregelen met ontgravingen. Voor herstel van het Monnikenwater gaat dit rapport uit van een **omvang van 0.5 ha**.

### **C.2. Weiland ontgraven, hoe diep?**

**In de aanloop tot het GNR rapport uit 2015** was de gedachte dat alleen de voedselrijke toplaag van **circa 30 cm** verwijderd moest worden. Sevink & Den Haan (2012) noteerden dat de bodem waarschijnlijk geheel met fosfaat verzadigd is en dat daardoor de kans bestaat dat er meer dan 30 cm moet worden afgegraven.

**Van der Grift, E.A., februari 2019, rapport 2934** vermeldt op pag. 22 over het afgraven van het weiland: 'Voor de aanleg van heide moet **tot minder dan 1 m** onder het maaiveld worden afgegraven.

**Arcadis, 11 juni 2020** maakt geen apart onderscheid over het weiland. Maar noteert op pag. 22: Er is een droog deel en een nat deel van het te herstellen heideven en zodoende **zullen de ontgravingen niet overal gelijk zijn. De maximale ontgravingsdiepte zal tot circa 1,40 m-mv zijn.**

Gezien de onzekerheden en verschillen in de drie hiervoor genoemde dieptes van afgraven zou de bijlage met tekeningen **PMV - Aardkundig monument principe profielen** uitkomst moeten geven over de voorgestane plannen. Hierbij kijken we naar principeprofiel 13a, schaal 1:200. Let wel, afgaande op de naam van het profiel hebben we hier te maken met een **principeprofiel**. Wat dit inhoudt wordt niet duidelijk gemaakt waarmee de onzekerheid alleen maar toeneemt. Bekijken we het principeprofiel dan laat de tekening zien dat er op het **weiland overal 1 meter grond** wordt afgegraven, met uitzondering van de randen. De diepte van afgraven wordt gerekend vanaf het maaiveld. Voor het **weiland** geldt dat dit **0.6 m dieper ligt** ten opzichte van de omgeving van het weiland. In het veld is dat gemakkelijk waar te nemen. Deze diepte, mag worden aangenomen is in het verleden door menselijk ingrijpen ontstaan. Er is grond afgegraven. De vraag is nu of bij de bepaling van de diepte die afgegraven kan worden uitgegaan wordt van het maaiveld op het weiland zelf of van de omgeving? Is het laatste het geval dan zou er maximaal 0.4 m grond van het weiland afgehaald mogen worden.

**Van der Grift, E.A., februari 2019, rapport 2934, pag. 22:** Voor de herstelmaatregelen aan het Monnikenwater..... is aantasting van het maaiveld **tot meer dan 1 m** diepte onvermijdelijk. Op dezelfde pagina:

Dit betreft dus handelingen waarbij het reliëf en de ongestoorde ondergrond (>1 m onder maaiveld) worden aangetast. Deze geplande handelingen worden volgens het beoordelingskader negatief beoordeeld, aangezien er **sprake is van een zware aantasting**. Een ontheffing kan alleen worden verleend als kan worden aangetoond dat de ontwikkeling van natuurverbinding De Groene Schakel, waar de inrichtingsmaatregelen deel van uitmaken, **een zwaarwegend maatschappelijk belang dient**.

### **C.3. Akker ontgraven, hoe diep?**

In het rapport **Natuur en Landschapsplan Monnikenberg, pag. 7 (GNR, 2015)** wordt voorgesteld de voedselrijke bouwvoor en de verstoorde bovenlaag af te graven. Bij paragraaf B3 en B4 is hierop door de VBAH de eerste reactie gegeven. De vraag is nu hoe diep gaat er gegraven worden?

In **Van der Grift, E.A., februari 2019, rapport 2934, pag. 22**, wordt **gemeld:**

Ingeval voor heideontwikkeling ook het verwijderen van een gestoorde bodemlaag gewenst is moet dieper worden afgegraven, maar **nooit dieper dan 1 m**. Deze geplande handeling wordt volgens het beoordelingskader positief beoordeeld, aangezien de **aantasting minimaal** is. Een ontheffing kan worden verleend zonder aanvullende argumentatie.

**Arcadis, 11 juni 2020, pag. 15**, geeft afwijkende informatie: Niet uit te sluiten is dat op een enkele locatie tot **circa 1.25 meter** diepte wordt ontgraven.

Kijken we naar het **PMV- Aardkundig monument overzicht** dan is daar vermeld dat het afgraven tot **1.30 m** diep gaat.

Op het **PMV - Aardkundig monument principe profielen** is profiel 13c afgebeeld van de akker. Daar is te zien dat een deel van de akker afgegraven wordt tot een diepte van **1.40 m**. Een veel groter deel wordt verdiept **tot 2.70 m**. Aan te nemen is dat hier een nieuwe poel gemaakt wordt. Op PMV-Aardkundig monument overzicht staat die poel niet ingetekend.

### **Conclusie ontgraven, hoe diep?**

**Duidelijk is dat alle bronnen die beschikbaar zijn bij dit Ontwerpbesluit andere maten geven over het afgraven van de akker, variërend van 1 m, via 1.25, 1.30 m en 1.40 m tot 2.70 m. Dat is zeer verwarrend en leidt bij de uitvoering tot grensoverschrijdende situaties met zware aantastingen die strafbaar zijn. Ook ontbreekt informatie.**

## **D. Zwaarwegend maatschappelijk belang**

### **D.1. Corridor De Groene Schakel**

In de afgelopen jaren zijn er twee projecten ontwikkeld aan de oostkant van Hilversum. Te weten het project HOV in 't Gooi en het project (Voltooiing) De Groene Schakel. Beide projecten werden en worden door de provincie altijd als twee zelfstandige projecten benoemd. Elk met een eigen directievoering en tijdsschema. Bij vragen over een van de twee werd niet zelden doorverwezen naar het andere project waar die vraag thuis hoorde en het antwoord alleen op die plek bekend was. Soms werd zelfs opgemerkt dat beide projecten niets met elkaar te maken hebben...

Voorafgaande aan het HOV project is breed onderzoek ingezet en zijn vele soorten rapporten opgesteld. Een belangrijk onderdeel van het HOV project is de bouw van een ecoduct over spoorlijn, HOV busbaan en Verlegde weg over Anna's Hoeve. Het ecoduct heeft als doel de barrière voor de flora en fauna die ontstaan was door de spoorbaan – en nu ook de busbaan en nieuwe weg- te slechten (bundeling van infra). Op die manier zullen met name dieren veel meer kansen krijgen om zich van noord naar zuid en vice versa te verplaatsen van het Gooise stuwwallengebied naar de Utrechtse Heuvelrug.

Nabij het ecoduct ligt de A27 als een grote dijk in het landschap. De spoorbaan gaat hier onder de A27 door. Naast de spoorbaan is ook ruimte voor een beheerweg van circa 5 m breed. Deze beheerweg was aanvankelijk de enige route in Monnikenberg waar dieren de A27 van oost naar west en vice versa konden passeren. Recent is door Rijkswaterstaat daar vlakbij een zeer brede faunatunnel onder de A27 gebouwd.

**Dankzij het ecoduct en de faunatunnel is er straks een brede corridor waarmee het doel als route voor De Groene Schakel is bereikt.**

### **D.2. Stapstenen**

In het Ontwerpbesluit van GS staat op pag. 6: *Door het opheffen van barrières en het realiseren van verbindingen (corridors en stapstenen) kunnen doelsoorten zich bewegen tussen de Utrechtse Heuvelrug en Zuiderheide.*

Het zal duidelijk zijn dat met realisering van de schakel ecoduct - faunatunnel de corridor 'De Groene Schakel' bijna gereed is. Van belang is te weten wat bedoeld wordt met de genoemde *stapstenen*? De informatie die beschikbaar is gesteld bij het voorliggende Ontwerpbesluit van GS omvat o.a. drie rapporten die voor informatie over de stapstenen van belang kunnen zijn. Bij paragraaf B.3. zijn deze al genoemd. Met een korte vermelding:

- Alterra-rapport 2459.
- Wageningen Environmental Research, rapport 2934.
- Toelichting op de aanvraag, Arcadis.

Het Alterra-rapport 2459 bevat geen informatie over stapstenen. Arcadis geeft slechts aan dat een poel als stapsteen kan fungeren. Wat in rapport 2934 staat wordt hierna besproken.

#### **D.2.1. Stapstenen: Van der Grift, E.A., februari 2019, rapport 2934**

Een stapsteen-verbinding bestaat uit een reeks stapstenen. Deze stapstenen zijn niet met elkaar verbonden via een corridor. De afstand tussen de stapstenen is daarbij afgestemd op het dispersievermogen van de betreffende soort. Op pag. 29 vermeldt Van der Grift tabel 4.1 met de ontwerprichtlijnen (afmetingen) van een stapsteen. Hierbij is een indeling in vijf biotopen gemaakt met de bijbehorende diersoorten ingedeeld in hun voorkeursbiotoop.

**VBAH:** Deze indeling betekent niet dat een soort alleen in dat voorkeursbiotoop kan leven. Meerdere biotopen zijn mogelijk. Dat is van groot belang bij de migratie van dieren die op zoek zijn naar betere leefgebieden of rustiger plekken. Hazen bijvoorbeeld gedijen goed in een vochtig grasland en een droog grasland of struweel. Via al deze biotooptypen kunnen ze zich verplaatsen. Datzelfde geldt ook voor de levendbarende hagedis, migreren kan zowel via droge als vochtige biotopen, enz.

Het aantal biotopen is beperkt tot de biotopen die passen bij het gebied waar De Groene Schakel is gepland, dus biotooptypen die er nu al voorkomen of er kunnen worden ontwikkeld.

**VBAH:** Deze beperking is een goed uitgangspunt. **Het kan niet zo zijn dat alleen met zeer veel inspanning extra biotopen worden gecreëerd die ten koste gaan van het actuele leefgebied van andere (beschermde) dieren en/of beschermd aardkundig erfgoed.** Dat kan nooit de bedoeling zijn geweest van de oorspronkelijke plannenmakers van De Groene Schakel, waaronder het GNR.

**Van der Grift, pag. 28** geeft in een kader nadere informatie over de stapstenen die van belang zijn binnen De Groene Schakel tussen Anna's Hoeve en de oostzijde van de A27. Het gaat daarbij om 5,5 ha bos van arme en (matig) rijke zandgrond, 5,5 ha natte heide met ven, 5,5 ha grasland met klein water en 1 ha struweel en zoomvegetatie van zandgrond met klein water. Per onderdeel van De Groene Schakel gaat het in Anna's Hoeve dan om totaal 25,5 ha (**VBAH:** berekening niet te volgen), in Monnikenberg om 10,5 ha en 22,5 ha binnen het natuurgebied ten oosten van rijksweg A27. Deze stapstenen zijn, vanwege hun omvang, ook voor de meest kritische, dus de minst mobiele soorten, als geschikt bevonden. In tabel 4.1, pag. 29, is te zien dat voor bijna de helft van de 25 soorten een maximale afstand van 0,5 km tussen de stapstenen mag zijn. Voor de andere dieren mag de afstand groter zijn.

**VBAH:** Met deze toelichting over de afmetingen kan De Groene Schakel als functioneel beschouwd worden. Het weiland en de akker in Monnikenberg worden hierbij niet genoemd.

#### **D.2.2. Inrichtingsmaatregelen met ontgravingen**

**Van der Grift, E.A., februari 2019, rapport 2934, pag. 20** geeft een overzicht van aan te leggen of te herstellen wateren.

Bij Type 2: Aanleg klein water, worden diverse locaties (1 t/m 4) genoemd. In deze zienswijze gaan we daar nu niet op in. De poelen en andere ontgravingen liggen in lijn of dichtbij de corridor van De Groene Schakel. De waarde ervan voor de migratie van dieren is te verklaren.

**De VBAH** heeft grote moeite met de zware overtredingen door het Aardkundig Erfgoed zo fors aan te tasten met grote en diepe doorsnijdingen. Dat is niet in overeenstemming met het aardkundig monumentenbeleid zoals dat bij de provincie Noord-Holland is vastgelegd.

#### **D.2.3. Herstel van het Monnikenwater, hoe diep?**

Opnieuw **Van der Grift, pag. 20:** Herstel van het Monnikenwater - maatregel 5 - betekent een verbetering van de habitat. Een poel is minimaal 500 m<sup>2</sup> groot Het totale oppervlak van de tien beschreven poelen bedraagt dus circa 0,5 ha. **Herstel van het Monnikenwater heeft eveneens een omvang van circa 0,5 ha.**

**De VBAH** is van mening dat het herstellen van het Monnikenwater een hele goede zaak is die al jaren eerder had moeten worden aangepakt. Er is achterstallig onderhoud in het verwijderen van de struik- en bosopslag langs de randen van het Monnikenwater. Ook aan de oevers is de begroeide zone in het water te breed. Over de situatie van de hoeveelheid bagger die op de bodem aanwezig is staat niets in alle bijlagen bij het Ontwerpbesluit van GS. Ook is er geen informatie over de waterdiepte. Zelfs op bijlage **PMV-Aardkundig monument principeprofielen** is er geen doorsnede van het Monnikenwater aanwezig.

**Dat kan betekenen dat de actuele uitgangssituatie van het Monnikenwater bij dit Ontwerpbesluit van GS niet bekend is. In ieder geval zit deze niet bij het Ontwerpbesluit.**

Als er geen uitgangssituatie bekend is kan in de toekomst niet bepaald worden wat de geplande ingrepen voor veranderingen hebben gebracht. Sterker nog, iedere verandering kan misschien wel worden uitgelegd als een positieve verandering, een gewenste verandering, een bereikt doel. Terwijl juist ook het tegenovergestelde kan zijn gebeurd.

Hiervoor werd opgemerkt dat een doorsnede van het Monnikenwater op de tekening van het **PMV-Aardkundig monument principeprofielen** ontbreekt. Met een pijlpunt is de waarschijnlijke ligging van het Monnikenwater aangegeven waarbij vermeld **max 1.30**. Aan te nemen is dat hier bedoeld wordt dat het Monnikenwater daar 1.30 m diep zal worden?

**Arcadis, 11 juni 2020, pag. 22** geeft als te herstellen **diepte circa 1.40 m** aan.

**Op het PMV- Aardkundig monument overzicht** staat vermeld dat de toekomstige diepte van het Monnikenwater **circa 1.40 m** zal bedragen.

Bij het betreffende principeprofiel van het weiland waar het Monnikenwater met een pijl is vermeld **ontbreekt de NAP 0:00 lijn** die bij alle andere profielen wel is getekend. Ook is niet aangegeven waar, op welke diepte, de podzollaag onder het Monnikenwater zit. Op deze manier is niet duidelijk of en hoe diep de graafmachine bij het uitdiepen eventueel door de ondoorlatende natte podzollaag van het Monnikenwater gaat. Wordt er te diep gegraven dan ontstaan er lekken in de podzollaag en loopt het water de ondergrond in, **het ven kan droog vallen**.

Ook deze geplande handelingen worden volgens het beoordelingskader negatief beoordeeld, aangezien er **sprake is van aantasting** van een aardkundig monument.

Een ontheffing kan alleen worden verleend als kan worden aangetoond dat de ontwikkeling van natuurverbinding De Groene Schakel, waar de inrichtingsmaatregelen deel van uitmaken, **een zwaarwegend maatschappelijk belang dient**.

#### **D.2.4. Herstel van het Monnikenwater kan ook anders**

Volgens de plannen is het vooral de bedoeling om het hele weiland tot minimaal 1 meter diep af te graven. Alleen dan kan kennelijk het Monnikenwater hersteld worden. De VBAH heeft hier een heel andere mening over.

Het feit dat recent is uitgezocht dat het Monnikenwater honderden jaren geleden mogelijk een grotere omvang heeft gehad, betekent niet automatisch dat nu het hele weiland op de schop genomen kan worden en moet worden!

De kaarten van de laatste 200 jaar tonen aan dat de huidige omvang niet veel afwijkt van de actuele situatie, zie figuur 1. De kaart van 1850 toont een wat langgerekt water. Daarna is de vorm wat korter, ronder tot aan de dag van vandaag.

In het weiland is te zien dat rondom het Monnikenwater tot op een aantal meters vanaf het lage dijkje met de struiken, pitrus groeit. Dit duidt niet alleen op bepaalde verrijking van de bodem, maar goed beschouwd **geeft de pitrusbegroeiing ongeveer de oude vorm van het vroegere Monnikenwater weer!** Een lang gerekte stuk water.

**Het voorstel van de VBAH is om ongeveer de groeiplaats van de pitrusplanten aan te houden als uiterste vorm en maat voor het herstellen van het Monnikenwater.** Bij dat herstel wordt een nieuw, laag dijkje aansluitend aan de buitenrand van de pitrus aangelegd. Het oude dijkje met begroeiing

wordt afgegraven waarbij een deel van de struikjes en andere structuurrijke delen worden overgebracht naar het nieuwe dijkje als schuilplaatsen voor amfibieën, waaronder de kamsalamanders. De grond tussen oude en nieuwe dijkje wordt weggegraven. Dat weggraven gebeurt zo, dat er dicht bij het water meer grond wordt weggegraven dan nabij het nieuwe dijkje. Tussen het nieuwe dijkje en het water ontstaan zo gemakkelijk meerdere gradiënten. Vochtminnende planten als dopheide, klokjesgentiaan, zonnedauw en veenpluis zullen zich er vestigen. Libellen, amfibieën en mogelijk ringslangen ontdekken de nieuwe biotopen. In het Monnikenwater wordt het teveel aan waterplanten en bagger verwijderd. Voor zover bekend is het Monnikenwater nog nooit drooggevallen. Het is derhalve niet nodig het water verder uit te diepen dan het nu is.

Het huidige wateroppervlak van het Monnikenwater is minder dan **0,2 ha**.

Met de door de VBAH voorgestelde vergroting wordt het advies van Alterra om het Monnikenwater tot circa **0,5 ha** te vergroten gemakkelijk behaald waarbij de rest van het weiland kan blijven bestaan. Op deze manier kan ook voorkomen worden dat er een zware overtreding gemaakt wordt door de aantasting van een aardkundig monument, wat niet gebagatelliseerd moet worden.

#### **D.2.5. Weiland als doodlopende afslag van De Groene Schakel**

De VBAH is van mening dat het weiland met daarin het Monnikenwater een op zichzelf staand habitat is binnen het landgoed Monnikenberg. Het weiland is als het ware een doodlopende afslag van corridor De Groene Schakel. De indruk bestaat dat provincie en GNR ook andere belangen hebben om het weiland en de akker bij De Groene Schakel te betrekken.

Op geen enkele manier blijkt bovendien bij het Ontwerpbesluit van GS dat er voldoende rekening is gehouden met de belangen van de dassenclan die voor een belangrijk deel van hun voedsel afhankelijk is van het weiland.

Ook mist de VBAH het belang van het weiland als cultuurhistorisch erfgoed van dit ongestoorde landgoed waarop al 'eeuwenlang' het zelfde beheer is geweest. Er is in al die jaren niet veel veranderd aan het weiland. De dassen kunnen zich hierdoor al zeer lang handhaven. De nabij gelegen burchten zijn dan ook zeer oud.

Het is historisch en cultuurhistorisch onbegrijpelijk als het weiland en ook de akker 'omgebouwd' worden tot een heideveld. Op dit landgoed is nooit heide geweest. Er is zelfs geen enkel landgoed in het Gooi met een heideveld tussen de beukenbossen en beukenlanen. Een heide past niet bij de sfeer van dit Gooise landgoed.

**Deze in het kort hier genoemde andere belangen i.v.m. het weiland zijn evengoed te beschouwen als van groot maatschappelijk belang voor flora, fauna, cultuurhistorie en historisch landschap. Groot voordeel hiervan is dat geen andere belangen worden geschaad.**

#### **D.2.6. Alternatief voor het weiland als mogelijke stapsteen**

In uitvoering van De Groene Schakel kan gemakkelijk de gedachte opkomen dat het weiland en de akker een noodzakelijke stapsteen zijn om de corridor te laten functioneren. In die gedachte past dan mogelijk het omvormen van akker en weiland tot een heideveld en wordt 'vastgesteld' dat de functiewijziging van akker en weiland noodzakelijk zijn. Deze ideeën worden opgenomen in de andere plannen en lijken daarmee een onlosmakelijke eenheid te vormen. Deze manier van redeneren is een bekend verschijnsel en wordt de teleologische benadering genoemd, het naar een gewenst doel toe praten en dan vaststellen dat het niet anders kan.

De VBAH is van mening dat De Groene Schakel heel goed kan functioneren zonder de functiewijzigingen van weiland en akker. Natuurlijk kunnen er altijd plannen bedacht worden om nog meer aanpassingen te doen en die dan voor te stellen als onontbeerlijk, noodzakelijk. Maar voordat dit soort plannen een eigen leven gaan leiden en tot de enige noodzakelijke route worden gebombardeerd moet eerst breder worden rondgekeken.

Bij de paragrafen D.1. Corridor De Groene Schakel en D.2. en D.2.2. over de Stapstenen was de conclusie dat voor de corridor alles in orde is om goed te functioneren, inclusief de komende



realisering van de stapstenen. En dat was toch de hele opzet van een verbinding Heuvelrug met het Gooi?

**Als alternatief voor het kunstmatig creëren van een heideveld op de akker en het weiland door deze locaties met minimaal 1 meter af te graven, ligt de oplossing aan de oostkant van de A27.**

In de daar aanwezige bossen kunnen in zuidelijke richting heideveldjes van voldoende omvang worden gerealiseerd. Deze heideveldjes kunnen als stapstenen fungeren tussen de faunapassage onder de A27 en via een oversteek bij de Soestdijkerstraatweg naar de bossen en heidestructuren rond de Hilversumse golfbaan, de bossen van het Cronebos en bossen en heide bij het Hilversums Wasmeer. In die zone is nagenoeg geen bebouwing aanwezig. Een heideveld op de plek van het weiland en akker met stapstenen in zuidelijke richting zal niet tot stand komen. In die zone liggen teveel bebouwing en wegen. Maar belangrijker, die zone ligt aan de westkant, de verkeerde kant van de A27 om gemakkelijk richting Hilversums Wasmeer te komen.

De gedachte van heideachtige stapstenen aan de oostkant van de A27 zijn niet nieuw.

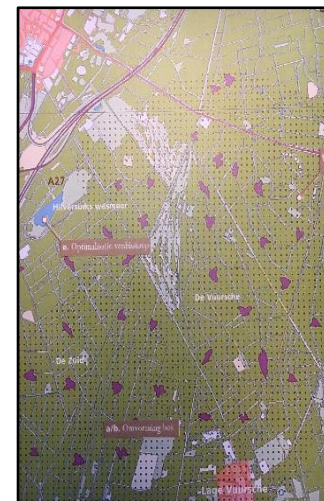
In oktober 2003 is het **Uitvoeringsprogramma noordelijke Heuvelrug** gepubliceerd. De samenwerkende terreinbeheerders GNR, Het Utrechts Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer zijn de initiatiefnemers. Zij leggen met het rapport een hoog ambitieniveau neer om de eenheid binnen de heuvelrug en de aangrenzende landschappen veilig te stellen en vooral ook om een kwaliteitsimpuls te geven.

In het rapport worden 10 projecten beschreven. Een daarvan is **De Groene Schakel** (pag. 60-65).

Als doel van dit project wordt o.a. genoemd de versterking van de landschappelijke, ecologische en recreatieve samenhang tussen de Utrechtse Heuvelrug en het Gooi. In de opsomming met de gewenste resultaten staat onder c vermeld: *Creëren van heideveldjes als heidestapstenen binnen bosgebied en landgoederen*. Op de bijbehorende topografische kaart zijn aan de oostzijde van de A27 twaalf heidestapstenen ingetekend tussen de A27 en de Doctor Albert Schweitzerweg die op de provinciegrens ligt (figuur 4). De omvang van elke stapsteen bedraagt circa 0,5 ha. Bij uitvoering zou dat totaal 6 ha heide opleveren. Uiteraard zijn ook andere maatvoeringen mogelijk. Het grote voordeel van deze zeer logische verbindingroute is dat voor de realisering van heide, nadat de bomen - hier is veel Amerikaanse eik aanwezig - verwijderd zijn, slechts op de bosbodem alleen de humuslaag verwijderd moet worden. Een kraan met kantelbak schraapt hiervoor maximaal 15 cm van het maaiveld af (Alterra, rapport 2934, pag. 21). Het aardkundige monument en bodemprofiel kan zo intact blijven. Heel wat anders dan weiland en akker met meer dan een meter afgraven. Aanvullend hierop toont het project **De Vuursche** (pag. 74-77) dat zowel in het GNR gebied van De Zuid, als in de Utrechtse bosgebieden van De Vuursche ligt dat er vele mogelijkheden zijn om grote heidestapstenen te realiseren (figuur 5). Ook dat wordt als gewenste resultaten benoemd.



**Figuur 4:** Heidestapstenen oostzijde van de A27



**Figuur 5:** Heidestapstenen in De Zuid en De Vuursche

Het is bijzonder dat de hiervoor genoemde projecten voor heidestapstenen aan de oostzijde van de A27, waar bovendien een breed draagvlak voor is, niet zichtbaar zijn in de uitwerking van De Groene Schakel.

Het is ook opmerkelijk omdat in het GNR rapport uit 2015 (Natuur- en Landschapsplan Landgoed Monnikenberg), op pagina 3 juist verwezen wordt naar het Uitvoeringsprogramma noordelijke Heuvelrug. Zie het kader pag. 16.

Welke krachten zijn het die de beoogde oostelijke en zeer kansrijke migratieroute hebben doen vergeten? En welke krachten hebben er voor gezorgd dat in plaats daarvan het oog gericht is op afgraven van weiland en akker in Monnikenberg? In het Uitvoeringsprogramma Noordelijke Heuvelrug wordt met geen woord gerept over het weiland, akker en Monnikenwater. Wel over bijvoorbeeld het Hilversums Wasmeer.

Vanuit het Uitvoeringsprogramma Noordelijke Heuvelrug en het Meerjarenprogramma Ontsnippering, wordt sinds 2003 gewerkt aan de versterking van de landschappelijke, ecologische en recreatieve samenhang tussen de Utrechtse Heuvelrug en het Gooi. Onderdeel van deze programma's is de realisatie van de ecologische verbinding De Groene Schakel, die de koppeling vormt tussen de centrale Heuvelrug en het Gooi. Het landgoed Monnikenberg vormt een cruciale schakel in deze ecologische verbinding, tezamen met een faunatunnel onder de A27, ecologische stapstenen van bos en heide en een natuurbrug (ecoduct) over de infrabundel van: spoorlijn, beoogde hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) verbinding en de te verleggen Weg over Anna's Hoeve.

### **Conclusie Alternatief voor weiland en akker**

Bij paragraaf D.2.4. is uitleg gegeven dat ook op een andere manier het Monnikenwater hersteld kan worden waarbij het vergroot wordt tot 0,5 ha, hetgeen overeen komt met het advies van Alterra. In paragraaf D.2.5. is duidelijk gemaakt dat afgraven en omvorming van het weiland en de akker plaats vindt op een doodlopende zijweg van corridor De Groene Schakel.

De VBAH geeft in paragraaf D.2.6. aan dat juist voor het weiland en de akker **een zeer goed alternatief is met een zeer breed draagvlak van GNR, Het Utrechts Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer**. Meer steun is er haast niet mogelijk voor het alternatief!

Dat alternatief is veel eenvoudiger uit te voeren zonder dat de bodem zwaar wordt aangetast. Uit de informatie bij het Ontwerpbesluit van GS blijkt niet dat aan dit zo voor de hand liggende alternatief aandacht is besteed.

**Juist nu er een zo duidelijke alternatieve oplossing is voor de aantasting van weiland en akker kan het Ontwerpbesluit van GS hierop niet van toepassing zijn.**

**Het alternatief maakt het mogelijk dat voor de ingrepen op het weiland en de akker nu geen beroep gedaan kan worden op een zwaarwegend maatschappelijk belang!**

**De ontgravingsplannen voor weiland en akker mogen daarom geen doorgang vinden.**

### **E. Maatschappelijk belang van flora en fauna**

In de **Toelichting op de aanvraag, Voltooiing Groene Schakel, 11 juni 2020, Arcadis** staat op pag. 9 en 10 onder meer het volgende:

**Bescherming van flora en fauna wordt als maatschappelijk belang erkend** in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (Europees niveau) en is vertaald in de Wet natuurbescherming (nationaal niveau). Het natuurbeleid geeft hier invulling aan. Het natuurbeleid heeft als speerpunt de realisatie van een aantal robuuste verbindingen omdat de isolatie van natuurgebieden een belangrijke bedreiging is voor de natuurkwaliteit.

Door Alterra (Alterra-rapport 2934, februari 2019) is inzichtelijk gemaakt hoe deze nieuwe verbinding functioneel wordt voor deze doelsoorten. Door het opheffen van barrières en het realiseren van verbindingen (corridors en stapstenen) kunnen doelsoorten zich bewegen tussen de Utrechtse Heuvelrug en de Zuiderheide bij Hilversum. Voorbeelden hiervan zijn de ringslang en kamsalamander die conform de Wet natuurbescherming beschermd zijn. Dit zijn doelsoorten voor de verbinding (Uitvoeringsprogramma Groene Schakel 2016). Door het realiseren van poelen in het projectgebied

wordt geschikt leefgebied (corridor) voor deze soorten gecreëerd. Daarnaast kunnen poelen gebruikt worden om door het gebied te bewegen. Een poel functioneert daarom ook als stapsteen.

## **Reactie VBAH**

Arcadis geeft aan wat onder de nieuwe verbinding wordt verstaan, een corridor en stapstenen. Hierbij worden poelen genoemd die samen een leefgebied kunnen vormen voor de soorten en als stapsteen gebruikt worden. **De flora en fauna die hiervan afhankelijk zijn worden als een maatschappelijk belang gezien. Dat is een belangrijke constatering!**

Naast dit maatschappelijke belang staat ook het maatschappelijke belang van de beschermde aardkundige waarden op de Gooise stuwwal (één van de 16 beschermde gebieden met aardkundige waarden in Noord-Holland).

Eerder constateerde de VBAH dat de provincie de **aantasting van aardkundige waarden** van weiland en akker in Monnikenberg, ondanks de beschermde status die de provincie zelf heeft ingesteld, niet belangrijk genoeg vindt om het afgraven er van tegen te gaan.

De constatering is nu dat ook **flora en fauna een groot maatschappelijk belang dienen**. Daaronder vallen bijvoorbeeld de **dassen** die er wonen en hun belangrijkste voedsel zoeken op het weiland en de akker. Ook hier neemt de provincie het besluit dat het groot maatschappelijk belang nu even niet kan gelden voor de dassen.

**De vraag blijft opkomen zijn er bij GS dan nog andere belangen die de doorslag geven om de twee, hier genoemde, maatschappelijke belangen, te negeren?**

## **F. Doelsoorten en werking De Groene Schakel**

Van de drie rapporten bij het Ontwerpbesluit van GS is er slechts een actueel. In de andere staan gedateerde soortenlijsten of ontbreekt relevante informatie. De actuele informatie staat in:

**Van der Grift, E.A., februari 2019, rapport 2934.**

In dit rapport zijn meerdere tabellen met doelsoorten opgenomen. De meest actuele en bruikbare op pag. 29 is **Tabel 4.1 Ontwerprichtlijnen voor een natuurverbinding voor doelsoorten van De Groene Schakel**. De tabel vermeldt 25 diersoorten. Alle vier eerder genoemde vleermuissoorten zijn weggelaten. In de praktijk gebruiken ze de ruimte waarschijnlijk slechts om van verblijfplaats naar voedselgebied te gaan, dat is vooral nabij en boven het water in Anna's Hoeve. Afgevoerd zijn ook edelhert (VBAH: hoe gevaarlijk zal dat zijn in het drukke Gooi met zoveel wegen?), zandhagedis, heikikker, keizersmantel en bosloopkever. De belangrijkste reden hiervoor zal zijn de veel te grote afstand vanaf de corridor naar het dichtstbijzijnde leefgebied.

**Tabel 4.1** geeft niet alleen de diersoorten maar deelt deze in op basis van het voorkeursbiotoop van de soort. Dat is een methode om zo nodig het belang van de verschillende biotopen te laten zien. Gevaar is echter dat deze indeling een eigen leven gaat leiden. Dat bijvoorbeeld een haas, die nu is ingedeeld bij het biotoop 'Grasland met klein water', alleen daar voor zou komen. Maar dat is dan een verkeerde conclusie. Iedere natuurliefhebber weet dat je normaal gesproken ook kans hebt om een haas te zien op de heide. En ook, in herfst, winter, voorjaar in bossen die aan de randen van weilanden liggen. In de luwte van de bossen brengen ze daar een groot deel van het jaar door. In **tabel 3.2** op pag. 19 is duidelijk dat met uitzondering van de eekhoorn, die in het bos leeft, alle soorten in meerdere biotopen kunnen voorkomen.

Dat betekent niet dat ze in alle biotopen een leefgebied hebben waarin voedsel gezocht wordt, schuilplaatsen zijn en zich er voortplanten. Van belang is dat ze er overleven en zich er in kunnen verplaatsen om naar andere gebieden te gaan. Dan gaat het om de corridorfunctie van het gebied.

Deze beschouwing is van belang om uit het soms zeer strakke regiem te komen waarbij een soort volgens een tabel slechts in één soort biotoop lijkt voor te komen.

Juist bij een corridor als De Groene Schakel is dat belangrijk om te beseffen. Het besef dat met een minimaal aantal biotopen het doel bereikt kan worden waarbij gewenste en verwachte dieren gebruik maken van de corridor, inclusief de poelen als stapsteen.

Uiteraard zal in een aantal gevallen het mogelijk zijn nog meer verschillende biotopen te realiseren. De vraag moet dan gesteld worden : *“Wat levert dat extra op?”* En ook: *“Ten koste van wat, welke soorten en / of aantastingen van het landschap of de culturele waarden?”* *Of de extra financiële kosten van realisering en onderhoud.*

De VBAH is van mening dat alle in de actuele tabel 4.1 genoemde diersoorten er in zullen slagen zich te verplaatsen via de verbinding ecoduct en faunatunnel, ofwel De Groene Schakel. Daarbij horen ook de stapstenen die aan de oostzijde van de A27 gerealiseerd moeten worden. Wordt dat uitgesteld of niet uitgevoerd dan heeft De Groene Schakel weinig betekenis.

### **Conclusie doelsoorten en werking De Groene Schakel**

- **Een ingreep in het landschap die mogelijk lijkt hoeft beslist niet altijd ook uitgevoerd te worden. En al helemaal niet als niet van te voren bekend is wat de uitgangssituatie is t.a.v. flora en fauna in dat gebied.**
- **In het geval van weiland en akker is niet bekend voor welke dieren en planten deze biotopen van waarde of grote waarde zijn. Dan is er ook niet bekend of te voorspellen wat de gevolgen zullen zijn als weiland en akker worden afgegraven en een functiewijziging ondergaan. Deze vraagstelling zal eerst opgelost moeten worden.**
- **De VBAH is van mening dat alle in de actuele tabel 4.1 Ontwerprichtlijnen, genoemde diersoorten er in zullen slagen zich te verplaatsen via de verbinding ecoduct en faunatunnel, oftewel De Groene Schakel.**
- **Het afgraven van weiland en akker is niet nodig om De Groene Schakel op een goed niveau te laten functioneren. De heide is daar voor de doelsoorten niet nodig.**
- **Bij goed functioneren horen ook de stapstenen die aan de oostzijde van de A27 gerealiseerd kunnen worden. Wordt dat uitgesteld of niet uitgevoerd dan heeft De Groene Schakel weinig betekenis.**

### **G. Toegankelijkheid op de wandelpaden**

Bekend is dat de provincie (en het GNR) haar best doet om zoveel mogelijk barrières in de natuur te slechten of te voorkomen. Ontsnippen is een bekend begrip bij beheerders van de natuur. Maar door een wijziging in de toegankelijkheid van het landgoed Monnikenberg moeten wandelaars straks via **een nieuw pad op de natuurlijke gradiënt** tussen weiland (heide) en bosrand aan de westkant van het voormalige klooster, hun route vervolgen over een nieuw aan te leggen **vlonderpad dat dwars door het Monnikenwater** en weiland (heide) gaat.

Een **vergelijkbare recente doorsnijding** is aangelegd dwars door de huidige akker.

**Beide doorsnijdingen zorgen hier voor versnippering** van het landschap en kwetsbare biotopen. Dat kan nooit het beleid van de beheerder zijn.

**VBAH voorstel:** De hier geschetste mogelijk toekomstige ontwikkeling is te vermijden. Daarvoor moet minimaal één bestaand wandelpad het mogelijk maken om langs het voormalige klooster te kunnen lopen naar de beukenlaan die aan de noordkant van het weiland loopt. Op die manier kan dan **een rondje gelopen worden zonder nieuwe paden te maken** en het Monnikenwater te doorsnijden en te verontrusten. Ook wordt de genoemde gradiënt niet aangetast.

Opgemerkt wordt verder dat de realisering van een vlonderpad extra publiek zal aantrekken. Het wordt dan een avonturenroute via het vlonderpad. Hoe gaan bezoekers hier mee om? Wat gaan bezoekers doen als het maaiveld door gebrek aan regen droogvalt? Mogelijk stappen ze van de

vlonder af en wandelen dwars door de vegetatie. Bedenk daarbij dat een vlonderpad in aanleg duur is en in onderhoud veel duurder dan het gebruik van bestaande paden.

## **H. Korte opmerkingen**

Helaas lukte het niet op tijd alle benodigde informatie te ontvangen om nader in te gaan op enkele onderwerpen die nu alleen nog beperkt of zijdelings zijn besproken.

De VBAH wil aan GS nadere vragen stellen en informatie verstrekken over rustgebieden, de gang van zaken bij de geplande graafwerkzaamheden, de onderhoudskosten, vergroten biodiversiteit, betrokkenheid bevolking, belang van de cultuurhistorie. Maar ook verwacht de VBAH nadere informatie van derden over de belangen van de aardkundige waarden van het gebied.

Met deze zienswijze kan de VBAH op dit moment daarom niet op alle onderdelen van het Ontwerpbesluit van GS een volledige reactie geven.

De VBAH merkt hierbij op dat de gronden van deze zienswijze niet limitatief zijn. De VBAH houdt de vrijheid om nieuwe feiten en omstandigheden later naar voren te brengen die passen in de zienswijze die tot nu toe is weergegeven.

## **I. Samenvatting**

In deze Zienswijze heeft de VBAH veel onderwerpen aan de orde gesteld.

Bij diverse hoofdstukken en paragrafen zijn opmerkingen gemaakt die aangeven met welke de VBAH het niet eens kan zijn. Daarnaast heeft de VBAH voorstellen gedaan voor andere oplossingen die de werking van De Groene Schakel ook heel goed mogelijk maakt en zelfs versterkt.

Met name wijst de VBAH op het weiland en akker in Monnikenberg waar met een aangepaste invulling het weiland en akker behouden kunnen blijven en het Monnikenwater wordt hersteld waarbij het oppervlak sterk is vergroot.

Op een aantal plaatsen in de tekst is een Samenvatting, Reactie of Conclusie opgenomen. Daarvoor vragen wij speciale aandacht van GS.

## **J. Conclusie**

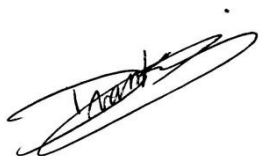
Gezien al het voorgaande maakt de Vereniging tot Behoud van Anna's Hoeve e.o. bezwaar tegen het Ontwerpbesluit van Gedeputeerde Staten met zaaknummer 9668723 bij de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

De redenen hiervoor zijn:

- De ontoereikende onderbouwing en motivering.
- Het ontbreken van het evenwichtig afwegen van alle relevante belangen opdat het enkel opgevoerde belang niet onevenredig andere belangen schaadt.
- De strijdigheid met relevante beleidskaders op het gebied van aardkundige waarden, flora en fauna, cultuurhistorie, landschap en beeldkwaliteit.
- Het niet benutten van alternatieve mogelijkheden die voldoende effectief zijn en een groot draagvlak hebben.
- De precedentwerking die uitgaat van het Ontwerpbesluit. De VBAH is van mening dat het besluit om weiland en akker af te graven terwijl daar geen noodzaak voor is heroverwogen moet worden. Dit met het oog op precedentwerking, proportionaliteit, redelijkheid en billijkheid.

Uw reactie zien wij met belangstelling en vertrouwen tegemoet.

Met vriendelijke groeten, Vereniging tot Behoud van Anna's Hoeve e.o.,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Danny van Kooi', enclosed within a large, loopy oval flourish.

Danny van Kooi, voorzitter

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Jelle Harder', with a long, sweeping horizontal stroke underneath.

Jelle Harder, ecologisch adviseur